

A gyilkosság és a gyilkosság felderítése *A közös bűn* első rétege. A regény azonban nemcsak ez és nemcsak ennyi. Az első, közvetlen cselekményrétegre ugyanis egy történelmi, társadalmi dráma épül rá. Nem is ráépül, hanem a krimi formálódik át társadalmi, történelmi drámává. Abban a gyilkosságban ugyanis, ami a Sokorai-tanyán történt, s abban, ahogy a tanya lakói viselkedtek a gyilkosság felfedezése után, egy nagyobb szabású társadalmi szituáció belső lényege mutatkozik meg. Az például, hogy az ötvenes évek bizalmatlan parasztpolitikájára a paraszti bizalmatlanság volt a felelet. Az például, hogy az eltorzult politikai vezetés — egyéb okok mellett — megteremtette az ellenforradalom lehetőségét, hogy a zűrzavar, a rend felbomlása is hozzájárult ahhoz, hogy Kuberkó gyilkos lett.

A közös bűn egy egész korszak gondolati, elvi problémakörét tükrözi. Ez csak azért valósulhatott meg, mert az önnagában meglehetősen extrém eset felgöngyölítése során Galgóczi egy olyan sajátos írói nyomozást folytat le, amelyik mélységében sokszorososan felülmúlja a bűnügyi nyomozást. Nádvágyó, Galgóczi rendőr őrnagya tisztességes, a szakmáját magas fokon ismerő nyomozó. Feladatát, hogy a gyilkost leleplezze, sikerrel teljesíti. Galgóczi más nyomozást folytat. Ő nem a gyilkost kutatja, hanem művészi környezettanulmányt készít arról az emberi, társadalmi környezetről, amelyben egy ilyen gyilkosság megtörténhet. A két út két eredményhez vezet. Nádvágyó megtalálja a gyilkost, Galgóczi pedig a társadalmi, történelmi tragédia emberi, társadalmi körülményeit tárja föl.

A közös bűn a magyar irodalom gazdag realista vonulatának jelentős alkotása, s mint ilyen, művészi érv abban a vitában, amelyik a realizmus kérdéskörében évek óta folyik. De nemcsak *A közös bűn* az. A háromszor József Attila-díjas Galgóczi Erzsébet egész írói pályája, a regények, a novellák, a kisregények, a rádió- és tévéjátékok, amelyek többnyire a prózai művek dramatizált változatai, mind a realizmus alkotásbeli megtestesítői: folytatói és továbbfejlesztői irodalmunk realista hagyományának.

